

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ
НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Анотація. Проаналізовано та теоретично обґрунтовано доцільність управління активами недержавних пенсійних фондів страховими компаніями зі страхування життя. Проведено порівняння розрахованого портфеля з реальним інвестиційним портфелем.

Аннотация. Проанализирована и теоретически обоснована целесообразность управления активами негосударственных пенсионных фондов страховыми компаниями по страхованию жизни. Проведено сравнение рассчитанного портфеля с реальным инвестиционным портфелем.

Annotation. In this article the expediency of non-state pension funds' assets management by life insurance companies has been investigated and theoretically substantiated. The calculated portfolio has been compared to the real investment portfolio.

Ключові слова: недержавне пенсійне страхування, страхові компанії зі страхування життя, управління активами недержавних пенсійних фондів.

На сучасному вітчизняному ринку недержавного пенсійного забезпечення страхові компанії, що займаються страхуванням життя (лайфові страхові компанії), та недержавні пенсійні фонди (НПФ) є досить близькими за змістом і за фінансовими послугами, що надаються клієнтам. За існуючим світовим досвідом страхові компанії вже багато років виступають у ролі успішних управляючих активами інституціональних інвесторів у більшості економічно розвинених країн світу [1].

Таким чином, лайфові страхові компанії, що представлені на вітчизняному ринку недержавного пенсійного забезпечення, могли б взяти на себе роль адміністраторів недержавних пенсійних фондів, а у подальшому, при успішному виконанні цієї функції, взяти на себе право управляти активами недержавних пенсійних фондів.

В умовах ринкових відносин пріоритетним завданням розвитку взаємодії суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення стає впровадження не тільки існуючої моделі та стратегії пенсійної системи, але й принципово нових форм взаємодії суб'єктів, спрямованих на підвищення ефективності управління проаналізованим процесом.

Рівень розвиненості недержавного пенсійного забезпечення в країні – одна з найважливіших характеристик економічної стабільності та надійності в державі. Однак на нормативному рівні не розроблено механізм дій, спрямованих на управління розвитком цієї взаємодії.

У сучасній економічній літературі проблема розвитку взаємодії між суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення стала предметом багатьох наукових досліджень різних авторів [2; 3]. Проте, віддаючи належне існуючим теоретичним і методичним розробкам цих авторів, слід наголосити, що головна увага ними приділялася моделі пенсійного забезпечення загалом, існуючим стратегіям пенсійного забезпечення, побудові системи регулювання пенсійного забезпечення, характеристиці окремих суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення, аналізу окремих продуктів, представлених на ринку недержавного пенсійного забезпечення.

Перед науковцями стоїть завдання з проведення комплексних спеціальних досліджень, які були б присвячені обґрунтуванню теоретико-методологічних засад недержавного пенсійного забезпечення, визначенню особливостей функціонування його суб'єктів (страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, компаній з управління активами), формуванню теоретичних положень та практичного інструментарію управління їх розвитком.

Створення умов для забезпечення ефективного розвитку суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення є важливим фактором для реалізації стратегічних інтересів цих суб'єктів та держави загалом (зростання ступеня пенсійної забезпеченості населення, підвищення прибутковості та зниження ризику інвестованого капіталу).

Актуальність теми пояснюється недостатньою теоретичною розробленістю проблем, пов'язаних із формуванням системи управління розвитком суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення та управлінням ефективністю інвестування активів недержавних пенсійних фондів.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та вдосконалення інструментарію управління розвитком взаємодії суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення.

Доцільність залучення страхових компаній зі страхування життя до управління активами недержавних пенсійних фондів може бути обґрунтована на основі портфельної теорії Марковіца.

Відповідно до портфельної теорії Марковіца, будь-який портфель може бути оцінений за двома

параметрами – дохідність та ризик. Ризиком вважається стандартне відхилення дохідності активів інвестиційного портфеля. Так, за однакового ризику більш привабливим вважають інвестиційний портфель, що має більш високу дохідність, а за однакової дохідності – портфель, що має менший ризик [1].

Обмеження недержавних пенсійних фондів та страхових компаній зі страхування життя щодо інвестування передбачені законами України "Про недержавне пенсійне забезпечення" [4] та "Про страхування" [5]. За сукупністю обмежень, встановлених законодавством, страхова компанія зі страхування життя, управляючи активами недержавного пенсійного фонду, має право вкладати активи в:

- депозити (не більше 50 %, не більше 20 % в один банк);
- нерухоме майно (не більше 10 %);
- акції та облигації (не більше 50 %, зокрема, не більше 30 % в акції українських емітентів та 40 % в облигації українських емітентів, що задовольняють усім вимогам, не більше 20 % в акції та облигації недержавних емітентів, не більше 10 % в облигації місцевих позик);
- банківські метали (не більше 10 %).

Згідно з даними обмеженнями та враховуючи ситуацію на фінансовому ринку України та світу, побудова ефективного інвестиційного портфеля здійснювалася за рахунок використання таких активів: акції українських компаній, облигації внутрішньої державної позики, цінні папери іноземних емітентів, нерухомість, депозити в українських банках, банківські метали. Виходячи з доцільності диверсифікації та недопущення інвестування значних коштів у цінні папери одного емітента, розрахунок дохідності та ризикованості українських акцій було проведено на основі індексу ПФТС.

На практиці побудова ефективного інвестиційного портфеля передбачає розрахунок оптимальної питомої ваги кожного активу таким чином, щоб мінімізувався ризик портфеля за певного даного рівня дохідності.

Таким чином, був проведений розрахунок мінімального ризику портфеля для дохідностей в діапазоні 10,5 – 15,5 %. Крива ефективних інвестиційних портфелів у системі координат "ризик – дохідність" зображена на рисунку.

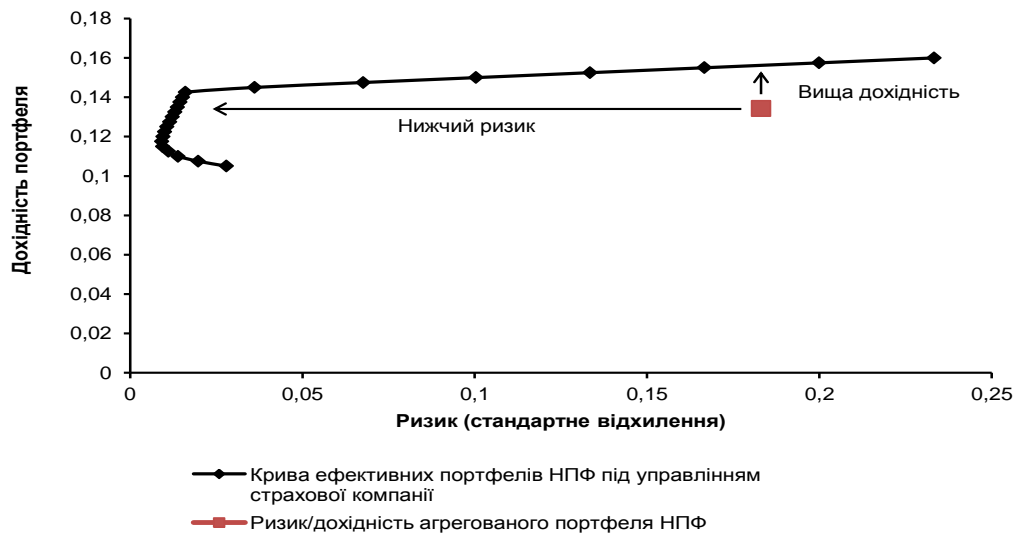

Рис. Порівняння дохідності та ризику портфеля НПФ з ефективними портфелями під управлінням страхових компаній

Як видно з рисунка, співвідношення дохідності та ризику агрегованого портфеля недержавних пенсійних фондів не є оптимальним, тому що можливо теоретично досягти більшої дохідності за даного рівня ризику або меншого ризику за даного рівня дохідності.

На рисунку продемонстровано, що відповідно до портфельної теорії Марковича страхова компанія зі страхування життя, враховуючи обмеження активів, в які можуть направлятися інвестиції, може управляти активами недержавних пенсійних фондів більш ефективно, ніж це відбувається на даний момент.

Таким чином, теоретично підтверджується доцільність управління активами недержавних пенсійних фондів страховими компаніями зі страхування життя.

Наук. керівн. Внукова Н. М.

Література: 1. Робити гроші просто [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://delatden.giprosto.ru/rizne/voni-faktichno-ne-prasyuyut-na.html>. 2. Махмудов Х. 3. Пенсійне страхування як складова фінансової системи держави [Електронний ресурс] / Х. 3. Махмудов, В. В. Даценко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/npra/econ/2011_3_2/250.pdf. 3. Мельник В. В. Розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні / В. В. Мельник // Стратегічні орієнтири. – 2011. – № 1. – С. 150–155. 4. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/law/show/1057-15/page>. 5. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96 // (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>. 6. Офіційний сайт Dragon Capital. – Режим доступу : <http://www.dragon-capital.com>. 7. Офіційний сайт New York University. – Режим доступу : <http://pages.stern.nyu.edu/>. 8. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>. 9. Офіційний сайт "Фінам". – Режим доступу : <http://www.finam.ru/>. 10. Markowitz H. M. Portfolio Selection / H. M. Markowitz // The Journal of Finance. – 1952. – № 7(1). – С. 77–91.